

**Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ
ВЧИТЕЛІВ ТА ІНШИХ КАТЕГОРІЙ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД
ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА
У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ**

КИЇВ – 2023

УДК 378.011.33:373.3/.5.091.12.011

Ч 74

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
(протокол № 10 від 07. 09.2023 р.)*

Рецензенти:

Спирін О.М. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту цифровізації освіти НАПН України

Хомич Л.О. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Ч 74 Аналітичний звіт за результатами опитування вчителів, які знаходяться під тимчасовим захистом в Республіці Польща у період військової агресії РФ проти України / Л. Лук'янова, О. Овчарук; за заг.ред. Л. Лук'янової. Київ : ІПООД, 2023. – 41 с.

Представлено аналіз результатів онлайн-опитування, проведеного вченими Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна за підтримки Інституту цифровізації освіти НАПН України у період з 20 травня по 15 червня 2023 р. Сформульовано висновки та рекомендації, що сприятимуть винайденню рішень та виробленню рекомендацій щодо підтримки вчителів й інших працівників педагогічних професій, які знаходяться за кордоном, а також інформуванню широкої громадськості про стан освітян, які знаходяться під прихистком у Республіці Польща у період військової агресії РФ проти України.

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України, 2023

© Лук'янова Л., Овчарук О., 2023

ЗМІСТ

ПОДЯКА.....	3
ПЕРЕДМОВА	5
ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ... 7	
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	11
I. Загальні відомості (інформація про себе)	12
II. Статус у країні перебування.....	16
III. Професійна діяльність.....	20
IV. Освітні потреби.....	23
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	35
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	37

ПОДЯКА

Автори висловлюють щирю подяку всім, хто підтримував ідею цього дослідження і сприяв проведенню онлайн-опитування. Передусім дякуємо співробітникам Департаменту освіти міста Варшави та її очільникам – директорці департаменту пані Йоанні ГОСПОДАРЧИК, заступникам пану Мирославу СЕЛЯТИЦЬКОМУ і пані Божені ГЛАЖЕВСЬКІЙ, а також нашим співвітчизницям, які отримали прихисток у Польщі та працюють наразі у департаменті освіти міста Варшава пані Ірині ІВАНЮК і пані Зоряні ДОВГАНІК.

Окрема подяка голові Польського педагогічного товариства професору Пьотру КОСТИЛО за розміщення анкети на сайті Товариства та сайтах його регіональних осередків.

Щиро дякуємо всім установам та організаціям за поширення інформації про опитування, розсилку анкети респондентам, розміщення у соціальних мережах та на сайтах установ.

*Офіційний візит директора
Інституту педагогічної
освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України
Лариси Лук'янової до
Департаменту освіти
м. Варшава, березень 2023 р.*

ПЕРЕДМОВА

Через війну велика кількість українців, на жаль, змушена наразі проживати в інших країнах і ми повинні постійно підтримувати з ними зв'язок, щоб не втратити ціле покоління наших громадян

**Міжнародна освітня конференція Подяки, Республіка Польща,
15.07. 2023 р.**

Минуло вже понад 600 днів з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України. У результаті цієї збройної інвазії велика кількість наших співвітчизників були змушені покинути місця свого постійного проживання й перетворилися або на внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які шукали безпечні місця проживання на території України, або на біженців за кордоном. За різними джерелами 15 мільйонів українців вимушено покинули свої домівки (що приблизно становить 34% від загальної кількості громадян країни).

У відповідь на означені процеси Рішенням Ради ЄС від 4 березня 2022 р. було активовано Директиву 2001/55/ЄС (Council Directive 2001/55/EC, 2001)¹ щодо надання тимчасового захисту для українців. Бенефіціари тимчасового захисту мають право на доступ до ринку праці в країнах ЄС, професійної освіти та навчання.

Республіка Польща є країною, яка прийняла найбільшу кількість біженців з України. Як повідомляє польське видання RMF FM, у період з 24 лютого 2022 року по 2 липня 2023 року українсько-польський кордон перетнули майже 12,5 млн громадян України, частина з яких виїхала повернулася додому або переїхала в інші країни. Згідно з інформацією Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, наразі у країні перебуває понад 1,2 мільйона громадян України².

¹ [Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof](#)

² https://www.rmf24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-ilu-uchodzcow-z-ukrainy-mieszka-w-polsce-znamy-najnowsze-dan,nId,6890477#crp_state=1

Закон від 12.03.2022 «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави»³ уточнює та конкретизує правила проживання та працевлаштування громадян України та членів їх сімей, які приїхали до Польщі через війну.

Загалом переважна більшість біженців – це жінки⁴. За віком найбільшу групу становлять люди віком від 30 до 39 років (37%). Згідно з дослідженням Національного Банку Польщі, більшість українських біженців у Польщі (приблизно 50%) мають вищу освіту, 35% – люди з середньою освітою, і лише 15% – особи з базовою освітою⁵. Найбільш представленими серед опитаних соціальних груп є висококваліфіковані фахівці (26%), підприємці (20%) та кваліфіковані робітники (17%).

Незважаючи на задекларований доступ до ринку праці приймаючої країни, соціальну підтримку, високий рівень освіти та кваліфікації, а також статус тимчасового захисту українські біженці, зокрема й педагогічні працівники, все ще мають проблеми з працевлаштуванням через труднощі з визнанням дипломів, незнання або низький рівень польської мови, необхідність піклуватися про неповнолітніх дітей, багато з них працюють нижче своєї кваліфікації.

Військова агресія РФ проти України спричинила кризу і у системі освіти України, значна кількість освітян та їхніх сімей виїхала за кордон, де отримала тимчасовий прихисток. Зокрема серед вимушених переселенців доволі високий відсоток становлять вчителі. Так за даними МОН України у лютому 2023 році за кордоном перебувають понад 500 тисяч українських дітей-переселенців та 12500 вчителів (<https://life.pravda.com.ua/society/2023/02/22/253002/>)

Автори сподіваються, що представлені результати сприятимуть винайденню рішень та виробленню рекомендацій щодо підтримки вчителів і працівників педагогічних професій, які знаходяться за кордоном, сприятимуть формуванню ефективних шляхів їх адаптації, а також інформуванню широкої громадськості про стан освітян-біженців.

³ Dz.U. poz. 583 z późn. zm. (2022) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583>

⁴ Domagała-Szymonek, K (2023). W ciągu kilku miesięcy pojawiły się setki tysięcy kobiet szukających pracy. URL: https://www.pulshr.pl/praca-tymczasowa/w-ciagu-kilku-miesiecy-pojawily-sie-setki-tysiecy-kobiet-szukajacych-pracy,94695.html?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=pulshr.pl

⁵ Turaieva, I. (2022). Як змінюються з часом професійні прагнення українців у Польщі? <https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/influence-of-ukrainians-on-the-polish-labor-market-uk/>

ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ

Опитування освітян «Визначення проблем та потреб педагогічних працівників, які знаходяться під прихистком за кордоном (Республіка Польща) у період військової агресії РФ проти України» було організовано у період з **20 травня по 15 червня 2023 року** Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна за підтримки Інституту цифровізації освіти НАПН України.

Організатори та ресурси: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інститут цифровізації освіти НАПН України, організації-партнери у Польщі та інших країнах, де автори планують продовжити це дослідження. Проводиться за ініціативи згаданих організацій, без фінансової допомоги, на громадських засадах.

Мета опитування: з'ясувати проблеми та потреби вчителів й інших педагогічних працівників, які виїхали за кордон у зв'язку з військовою агресією РФ для організації освітніх та консультаційних заходів, забезпечити методичну, психологічну підтримку на постійній основі.

Цільові групи: вчителі ЗЗСО, викладачі закладів вищої педагогічної освіти, інституцій підвищення кваліфікації, психологи, методисти й інші зацікавлені особи.

Перспективи: на основі аналізу результатів опитування буде запропоновано серію вебінарів та інших заходів з питань адаптації до нових умов проживання, отримання роботи, продовження навчання, психологічної підтримки та ін.

Канали поширення онлайн-анкети: професійні спільноти, соціальні мережі, громадські організації, установи, які опікуються українськими громадянами під час війни в Україні.

Терміни проведення. Опитування тривало з **20 травня по 15 червня 2023р.**

Методи та інструменти дослідження. Використано кількісний метод дослідження – онлайн-опитування, для якого використовувалась онлайн-анкета, створена за допомогою GoogleForms

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSecVbo1JWgh2vTxgAWpqJ59j0X3f_MHpnPBLEOAHhSrT_ic2A/viewform?usp=sharing

Запитання онлайн-анкети були закритими та відкритими, з варіантами відповідей, що дали можливість створити соціологічний портрет українських освітян, які мають прихисток у Польщі та стосувалися проблем і потреб.

Вибірка. Для проведення онлайн-опитування педагогічних працівників використано *випадковий тип вибірки*. Під час опитування педагогічних працівників **124 респонденти** заповнили онлайн-форму анкети, серед яких усі представники жіночої статі.

Заповнення онлайн-форми анкети відбувалось виключно за власним бажанням.

Анкета була оприлюднена на сторінках сайтів Інститутів НАПН України, поширена через соціальну мережу Фейсбук (Facebook), Інстаграм (Instagram) на сайті Польського педагогічного товариства та його регіональних відділеннях. Респонденти, були поінформовані щодо мети і цілей дослідження. Опитування було анонімним та добровільним.

Підходи до аналізу. Аналіз та інтерпретація отриманих кількісних даних походилися з використанням методів описової статистики, результати подані у вигляді діаграм, графіків та їх інтерпретацій, скомпоновані за відповідними тематичними блоками. Процес аналізу та інтерпретації даних мав чотири етапи:

- 1) формування категорій онлайн анкети за тематичними блоками ;
- 2) аналіз та інтерпретація отриманих даних;
- 3) формулювання висновків та надання рекомендацій;
- 4) підготовка аналітичного звіту.

Під час опитування було дотримано загальнонаукових підходів, викладених у «Положенні про порядок формування, проведення і контролю виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у Національній академії педагогічних наук України» (Додаток до постанови Президії НАПН України № 1-2/14-350 від 20 грудня 2018 р.).

Обмеження в організації опитування та чинники, що могли вплинути на його результати.

У процесі організації і проведенні опитування автори спирались на законодавчі акти, зокрема:

- Указ Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та Указ Президента України №341/2022 від 17 травня 2022 року «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні»;
- Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 22 травня 2022 р. та 21 квітня 2022;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р № 711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні».

При підготовці дослідження до уваги було взято актуальні та попередні опитування вчителів та представників інших професій, які мають тимчасовий захист у зарубіжних країнах, що проводились як державними, так і громадськими організаціями, серед яких:

- Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти. <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/opituvannya-doslidzhennya-vivchennya-za-2023/> (у дослідженні взяли 150 шкіл з усіх областей України та було опитано директорів, вчителів, учнів та батьків);
- ЗВІТ за результатами опитування учасників освітнього процесу (90 997 батьків учнів/учениць та 10 972 вчителів) щодо організації освітнього процесу в новому 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти. [Zvit_SQEua_Opituvannya_onlain-oflain_2022-2023_navchalniy_rik.pdf](#) (опитування батьків учнів/учениць та вчителів закладів загальної середньої освіти, щодо організації навчання з 01 вересня 2022 року).
- Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Освіта і наука». (2022). Національна рада з відновлення України від наслідків війни. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/education-and-science.pdf>
- Разом у класі. Діти з України у польських школах: Потенціали та виклики у розбудові полікультурної школи в контексті війни. Думка вчителів: Звіт про дослідження/Фонд «Школа з класом» (Польща)/Національна академія педагогічних наук (2023). Педагогічна думка: Київ, 2023. 63 с.,

<https://lib.iitta.gov.ua/735459/>

- Zymnin A. (2022). Raport specjalny «Uchodźcy z Ukrainy w Polsce». (ewl.com.pl)
- Szpakowska J, Buchwald T. Romanowski R. (2016) Atrakcyjność polskiego rynku pracy dla obywateli Ukrainy – przyczyny, mechanizmy, konsekwencje migracji zarobkowych. Optimum. studia ekonomiczne nr 2
- Cizek P., Florczak I., Garczyński W. (2022). Zatrudnienie obywateli Ukrainy przebywających w Polsce od 24 lutego 2022 roku w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Praktyczny poradnik. Warszawa : Lewiatan. URL: https://lewiatan.org/wp-content/uploads/2023/01/Poradnik-dla-pracodawcow_zatrudnienie-obywateli-Ukrainy.pdf
- GUS: Rocznik Statystyczny Pracy (2021). Warszawa : Zakład Wydawnictw Statystycznych. URL: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-pracy-2021,7,7.html>

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання анкети згруповано у 4 блоки:

1. *Загальні відомості (інформація про себе)*
2. *Статус у країні перебування*
3. *Професійна діяльність*
4. *Визначення освітніх потреб*

I. **Загальні відомості (інформація про себе)**

У цій частині аналітичних матеріалів представлені загальні відомості про учасників опитування (респондентів): загальна кількість, вікова категорія, фах, місце проживання за кордоном, час перебування за кордоном, освіта.

Від початку війни Польща загалом прийняла велику кількість українських біженців, найбільшу частку яких становили жінки з дітьми, переважно працездатного віку. Зокрема опитування, проведене UNHCR, показало, що 87% мігрантів – це жінки з дітьми, 65% жінок – працездатного віку, від 18 до 59 років.

У нашому опитуванні загальна кількість респондентів становила **124 особи**. Серед вчителів та представників інших педагогічних професій, які виїхали за кордон, шукаючи прихисток від російської агресії та взяли участь в опитуванні – жінки становлять 100 %.

Міжнародні дослідження свідчать, що найбільшу групу українських мігрантів за віком становлять особи, які мають від 30 до 39 років (37%) та від 40 до 49 років (26%), а 19% – особи віком від 16 до 29 років, 11% мають 60 років і

старше; 8% – ті, кому від 50 до 59 років. (UNHCR, 2023)⁶.

Беручи до уваги ці ж 5 вікових категорій, було виявлено, що у нашому опитуванні найбільшу кількість становили жінки у віці 36-45 років.

Інші категорії мали такий розподіл (рис.1.1):

- 25-30 – 9,7%;
- 31-35 років – 21%;
- 36-45 років – 36,3%;
- 46-55 років – 23,4%
- 55 та більше років – 9,7%

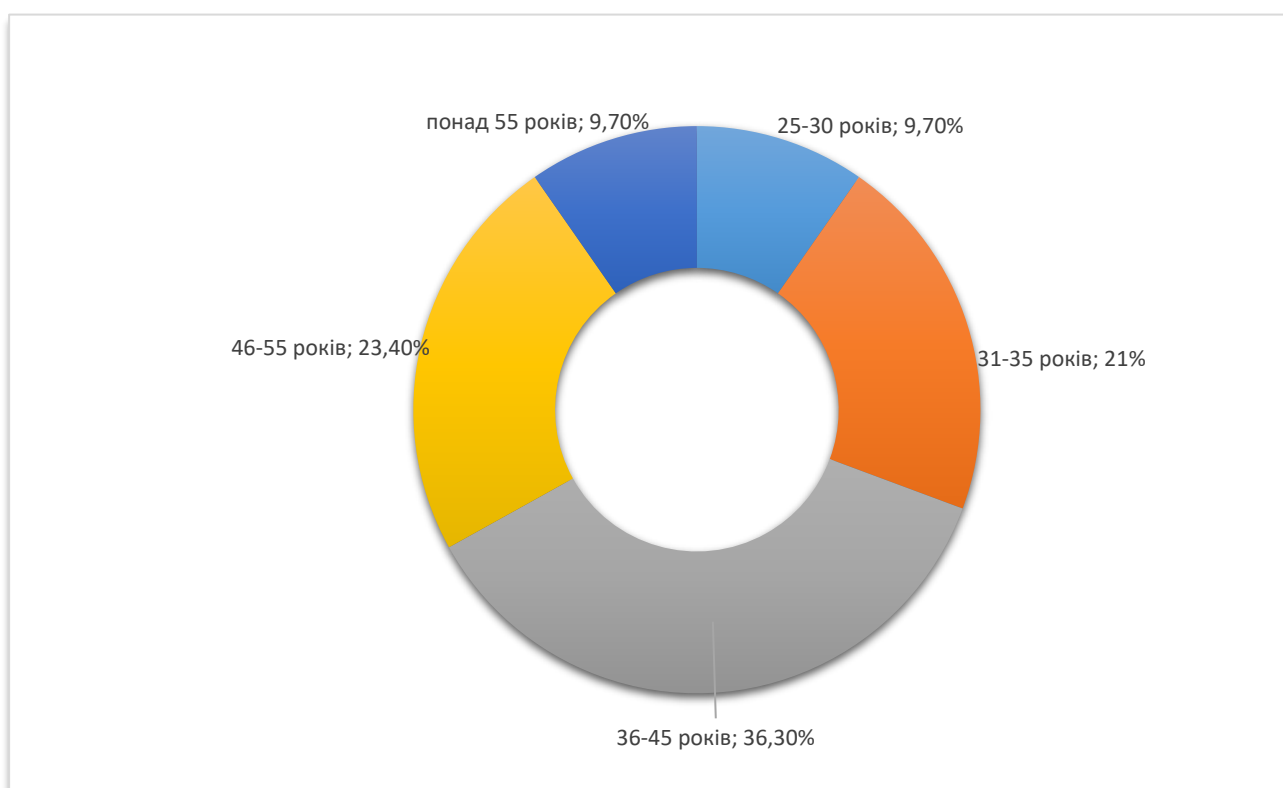

Рис.1.1. Розподіл респондентів за віком

За типами професійної діяльності (фах) серед респондентів найбільше представлені вчителі 56,1% (рис. 1.2).

⁶ Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from UKRAINE (2023). Regional intentions report #3. UNHCR Regional Bureau for Europe.

Серед інших представників цільової групи в опитуванні брали участь: вихователі, викладачі ЗВО; психологи; соціальні педагоги; викладачі ППО; бібліотекари; тьютори, помічники вчителя, вчителі початкових класів та інші представники педагогічних професій.

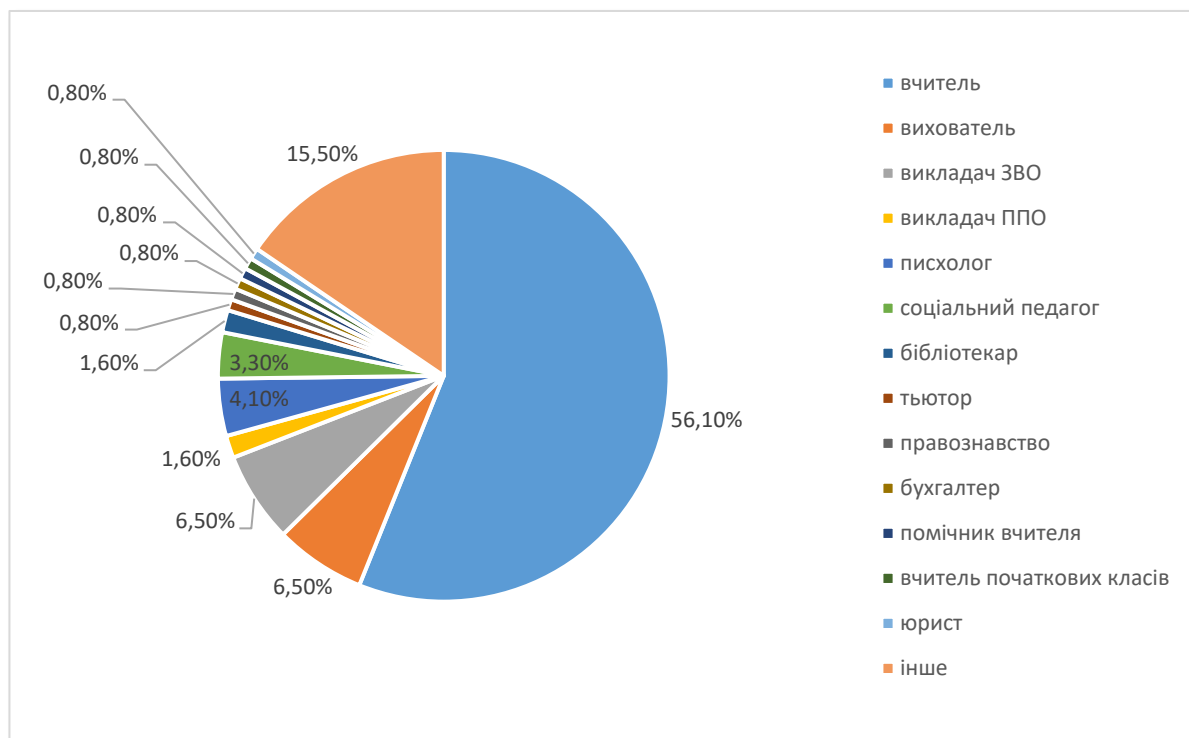

Рис.1.2. Розподіл респондентів за фахом

Переважає більшість респондентів (98,4%) проживають у Польщі в містах і лише 1,6% - у селищах.

Значно більша частина респондентів перебувають у Польщі вже більше ніж півроку -це 96,7% осіб; 1,6% - півроку; 0,8% - 2-3 місяці (рис. 1.3).

Визначення часу перебування за кордоном, є на нашу думку, важливим чинником, оскільки суттєво впливає на процес адаптації, що триває певний час після переміщення в нове місце проживання та покликаний допомогти впоратися зі стресом від зміни, втрат та дати можливість забезпечити (приспосувати) свій спосіб життя до нових умов.

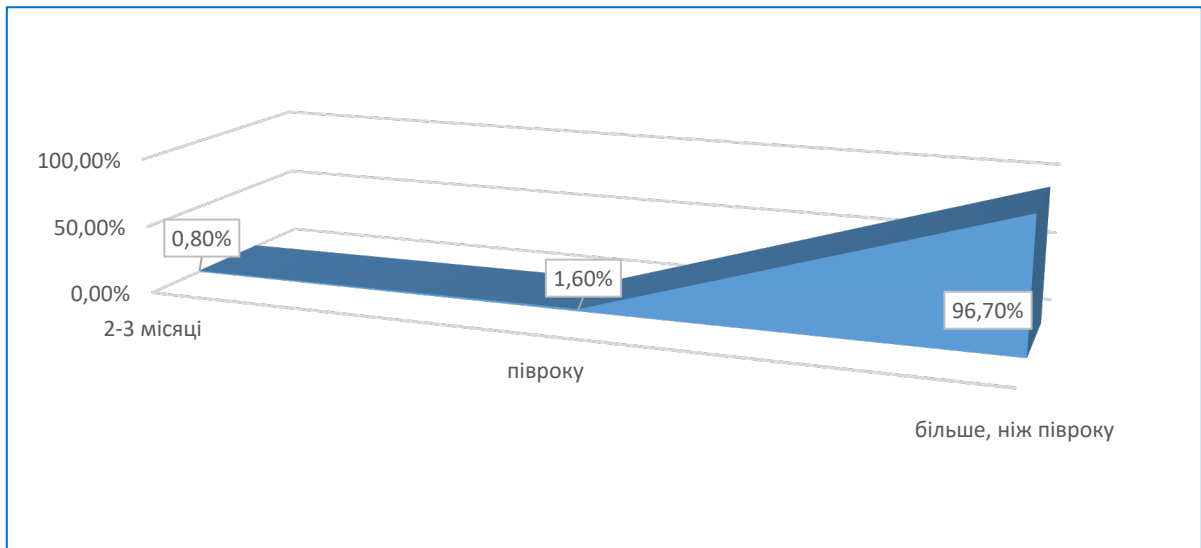

Рис.1.3. Терміни перебування респондентів за кордоном

Усі опитані мають вищу освіту. Третина з них – це бакалаври, а більше половини – мають магістерський рівень; 8% респондентів - мають науковий ступінь (Рис. 1.4), що, на думку директорки Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи НАН України Елли Лібанової робить їх конкурентоспроможними на ринку праці і збільшує шанси адаптуватись в країнах перебування.

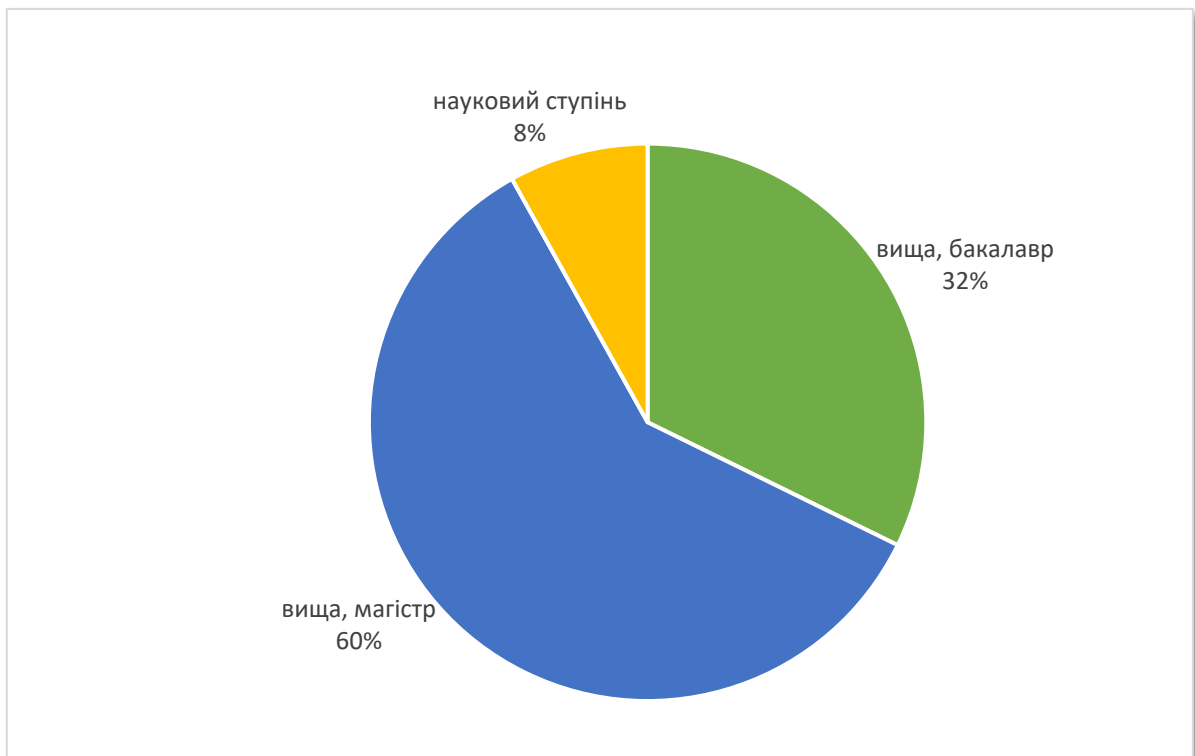

Рис.1.4. Розподіл респондентів за рівнем освіти

II. Статус у країні перебування

Відповіді респондентів щодо статусу перебування за кордоном, намірів повернення в Україну після війни, отримання ідентифікаційного номеру (PESEL), готовності змінити напрям своєї попередньої професійної діяльності.

Важливим є питання щодо з'ясування статусу біженців у країні перебування (Польщі). Наразі наші співвітчизники можуть легально перебувати на території держав ЄС, зокрема шляхом отримання тимчасового захисту або шляхом отримання статусу біженця, що є різними правовими категоріями, які мають різні юридичні наслідки.

Так, серед опитаних мають тимчасовий прихисток – 86,2%; посвідку на проживання мають 6,5%; не визначений статус у 7,3% опитаних (Рис.2.1).

Отже наші респонденти згідно з Директивою 2001/55/ЄС в рамках тимчасового захисту отримали право на проживання в країні; доступ до праці, доступ до житла; медичну допомогу; соціальна допомогу та доступ до освіти дітям та підліткам.

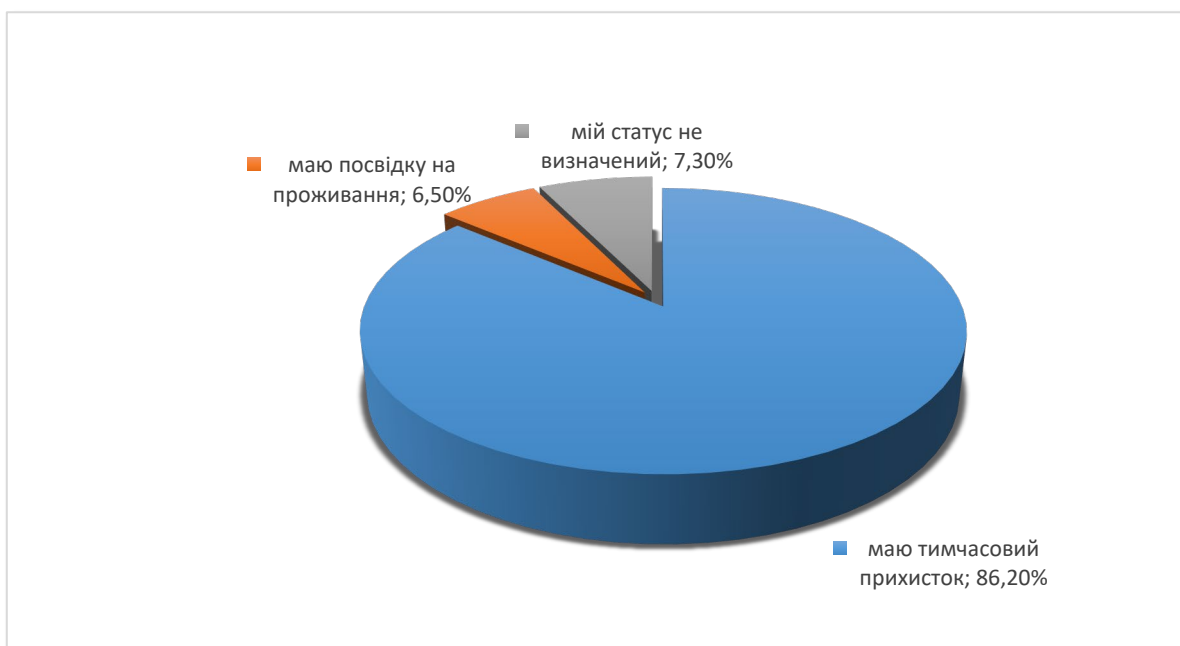

Рис.2.1. Статус перебування у країні, де отримали прихисток респонденти під час війни

Від того, чи вдасться повернути українців додому після війни, залежить майбутнє економіки України та її відновлення. Це надзвичайно важливий фактор. Здебільшого українські мігранти планують повернутися додому. Проте доволі суттєва частина з них має інші плани. Наприклад, експрес-опитування, проведене Центром Разумкова, показало, що загалом 10 % біженців не мають намірів повернутися в Україну після закінчення війни.

Конкретизація цього показника по країнах показала, що найбільша кількість мігрантів, які хочуть залишитися у країні перебування, є у Польщі – 79%, найбільша кількість людей, орієнтованих на працю і заробляння грошей так само перебуває у Польщі⁷. За даними польських соціологів із Варшавського університету, які опитували біженців з України наприкінці березня – початку квітня 2022 р., кожен третій респондент був орієнтований на довгочасне перебування в Польщі⁸. Вони знаходять роботу, відкривають бізнес, діти отримують перспективу вільного доступу на європейський ринок праці із європейською освітою. Поступово зростає кількість українців, які вже

⁷ Шавранська С. (2022). Куди поїхали та ким працюють українці. складено портрет трудового мігранта. URL:https://tvoemisto.tv/exclusive/chy_mozhut_ukraintsi_staty_trudovymy_migrantamy_ta_shcho_mozhe_zrobyty_kraina_shchob_povernuty_lyudey_za_kordonu_138193.html

⁸ Zymnin A. (2022). Raport specjalny «Uchodźcy z Ukrainy w Polsce». (ewl.com.pl)

зараз чітко кажуть про неповернення. Натомість на порядок більше тих, хто не визначився чи сподівається повернутися після війни.

Отже ми з'ясували, що усі опитані отримали ідентифікаційний номер (PESEL). Щодо намірів залишатись у країні перебування після війни. Приблизно однакова кількість опитаних мають наміри повернутися додому (42,3%) і ще не визначилися з цього питання (44,7%) 13% повідомили, що не збираються повертатися в Україну (Рис.2.2).

Такі відповіді частково можуть свідчити про те, що достатньо велика кількість опитаних не впевнені у власному майбутньому, не можуть планувати його для себе та своїх сімей. Це питання має турбувати, перш за все, українську владу та керівників освіти, які мають проводити політику підтримки біженців у країнах перебування, сприяти поверненню громадян до своїх домівок та фахівців на робочі місця.

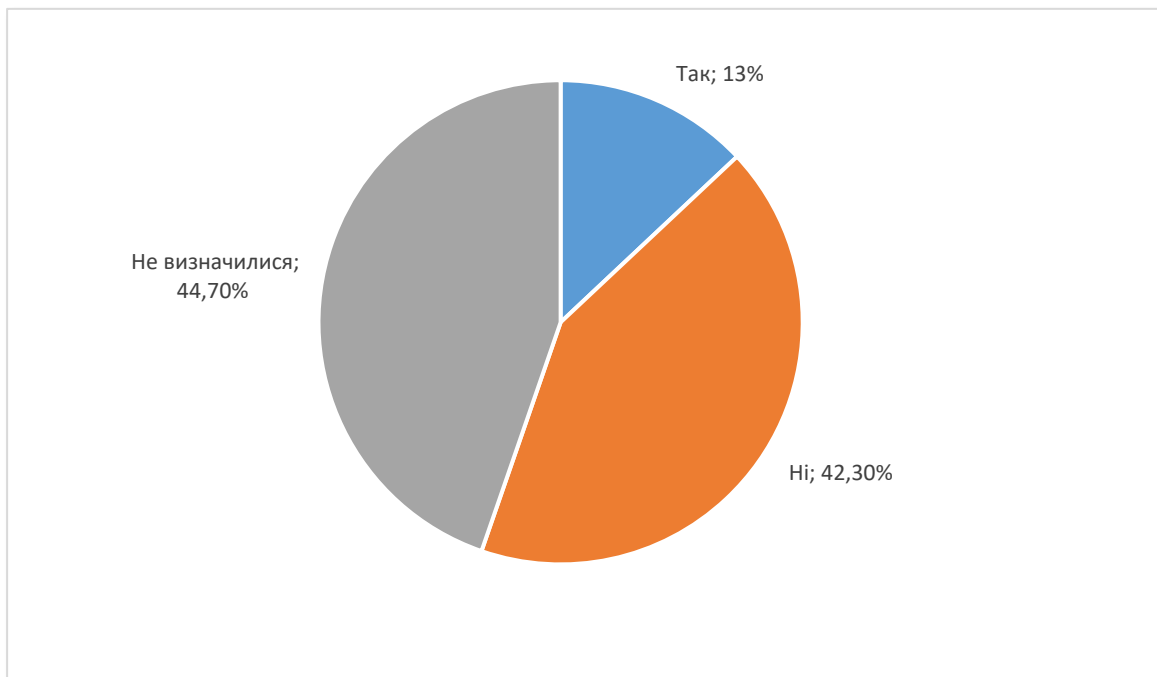

Рис.2.2. Розподіл відповіді респондентів щодо намірів залишатись у країні перебування після війни

Слід зазначити, що попри декларований доступ на ринок праці країн перебування українські біженці й надалі відчують проблеми з працевлаштуванням через труднощі у нострифікації дипломів, підтвердження

фаху, незнання або низький рівень польської мови, необхідність догляду за малолітніми дітьми, через що багато з них працюють нижче своєї кваліфікації. Отже багато біженців змінюють напрям своєї професійної діяльності. У цьому сенсі українські вчителі, які перебувають наразі у Польщі, не є виключенням і переживають аналогічні проблеми.

Відповіді на запитання «Чи готові ви змінити напрям своєї попередньої професійної діяльності?» підтвердили цей факт. Зокрема таку готовність висловили 51,2%; ще 15,4% заявили, що змушені це зробити, тоді як негативну відповідь дали 32,5% опитаних (Рис. 2.3).

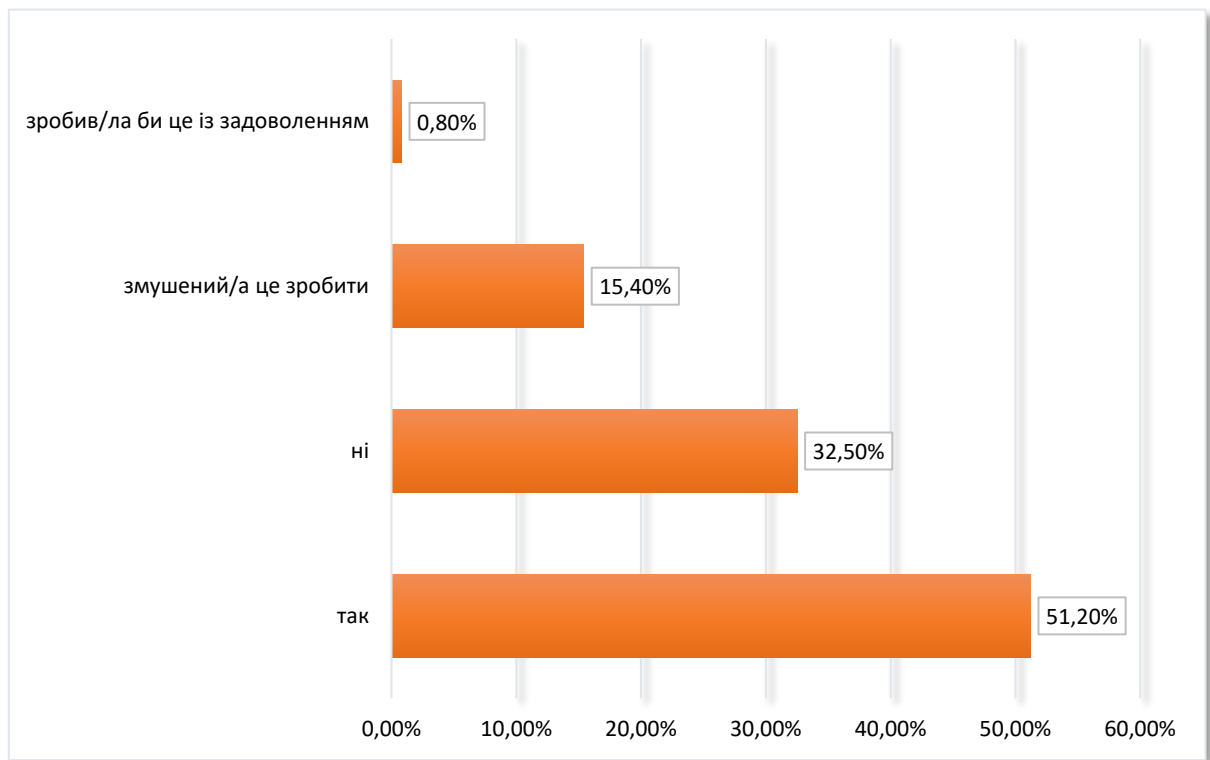

Рис.2.3. Розподіл відповідей респондентів щодо зміни профілю діяльності

У Польщі катастрофічно бракує вчителів. Але українські педагоги, які не знають мови, можуть розраховувати лише на роботу асистента. Такі працівники допомагають українським дітям спілкуватися з польськими вчителями.

III. Професійна діяльність

Представлено відповіді респондентів про наявність роботи у країні перебування, наміри знайти роботу, нострифікації диплому та отримати нову спеціальність

Аналіз різних звітів показує, що українські біженці не зважаючи на допомогу польського уряду і численних недержавних організацій, дуже швидко почали шукати роботу. Так у польських джерелах зазначається, що рівень зайнятості серед біженців працездатного віку становить 84%. Майже 1/4 респондентів (27% від кількості працівників) знайшли роботу протягом першого місяця перебування у країні, а 34% респондентів (41% від кількості працівників) знайшли роботу протягом 1 до 3 місяців після прибуття до Польщі⁹. Такий високий рівень зайнятості серед українців вже з самого початку перебування в Польщі свідчить не лише про їхнє прагнення влаштуватися на роботу, а й про відкритість польських підприємців новим працівникам, а також про потреби ринку та економіки Польщі.

Українські вчителі, які наразі перебувають у Польщі також у переважно працюють. Так на запитання «чи маєте ви роботу у країні вашого перебування?» позитивну відповідь дали – 92,7% осіб.

На уточнююче запитання чи працюють респонденти у Польщі за фахом, було виявлено, що 56,5% працюють за фахом, а 41,1% - ні, навчаються, отримують нову спеціальність 2,4 - % (Рис.3.1).

⁹ [Zymnín A. \(2022\). Raport specjalny «Uchodźcy z Ukrainy w Polsce».](http://ewl.com.pl) (ewl.com.pl)

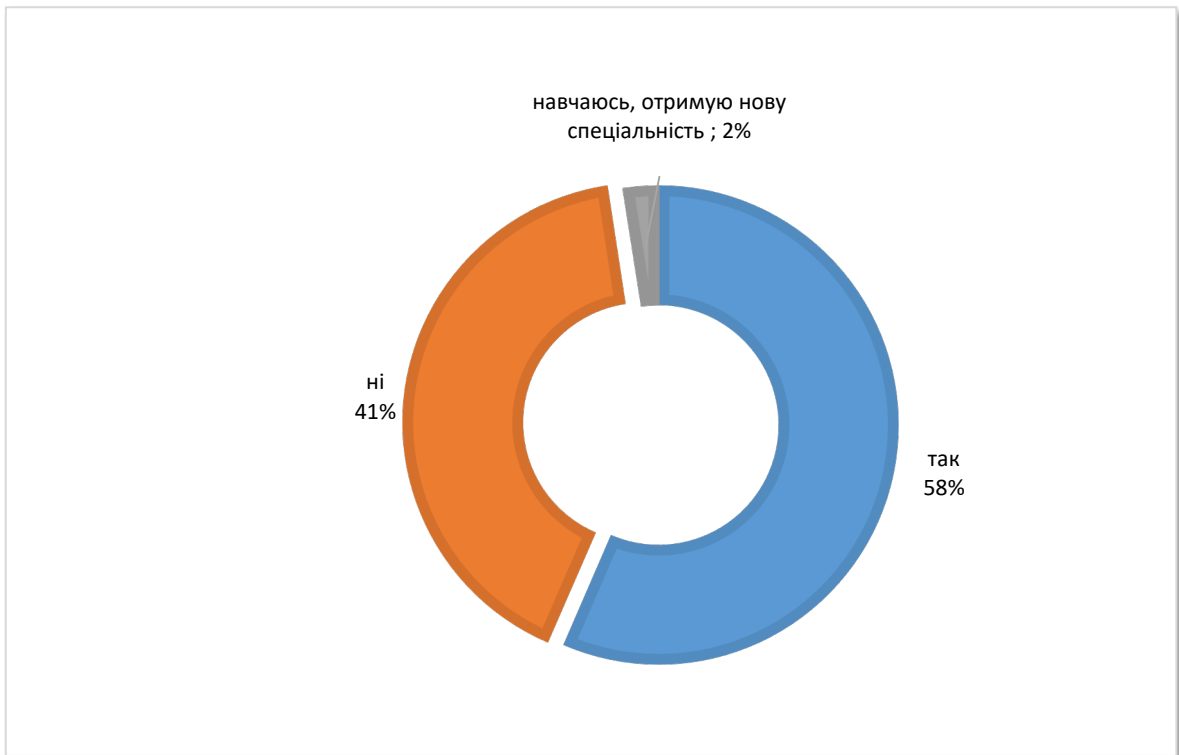

Рис.3.1. Відповіді респондентів щодо того, чи працюють вони у Польщі

Було важливо з'ясувати, як довго **шукали роботу**, під час перебування за кордоном? Було отримано такі відповіді:

- ✓ почала працювати відразу після переїзду – 94,9%;
- ✓ після того як перестав/ла отримувати матеріальну допомогу від уряду Польщі – 5,1%
- ✓ не працюю і не збираюся – 0% (рис.3.2.).

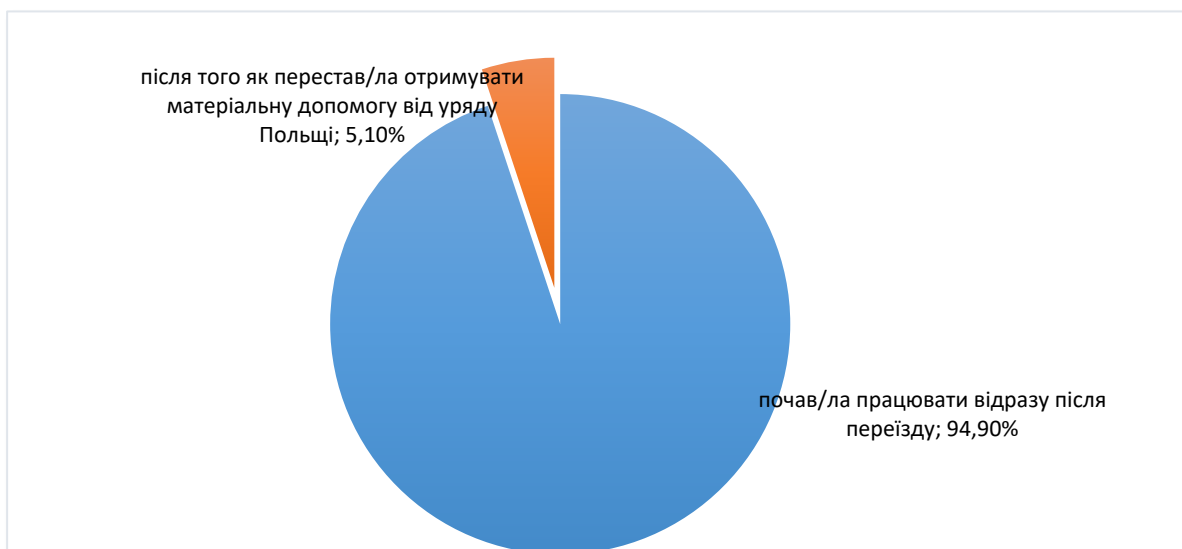

Рис.3.2. Розподіл відповідей респондентів щодо часу, витраченого на пошук роботи

Польський уряд прагне допомогти українцям швидше інтегруватися до місцевого ринку праці, працювати у професіях, які вимагають високої кваліфікації та відповідати вимогам роботодавців. Це стосується, зокрема, і педагогічних працівників.

Отже ми прагнули з'ясувати, наскільки важко було респондентам підтвердити свій фах та нострифікувати диплом. Нострифікація – процедура визнання іноземних документів про освіту – є досить дорогою процедурою у Польщі, тим більше для вимушених мігрантів з України.

Аналіз відповідей на запитання «Чи намагалися Ви **нострифікувати свій диплом?**» показав, що переважна більшість українських вчителів мають упереджене ставлення до цієї процедури і тому багато хто з них (66,7%) навіть не спробували цього зробити. Тоді як 10,6% намагалися нострифікувати свій диплом, але у них нічого не вийшло і 14,6% заявили, що їм це не потрібно (Рис.3.3).

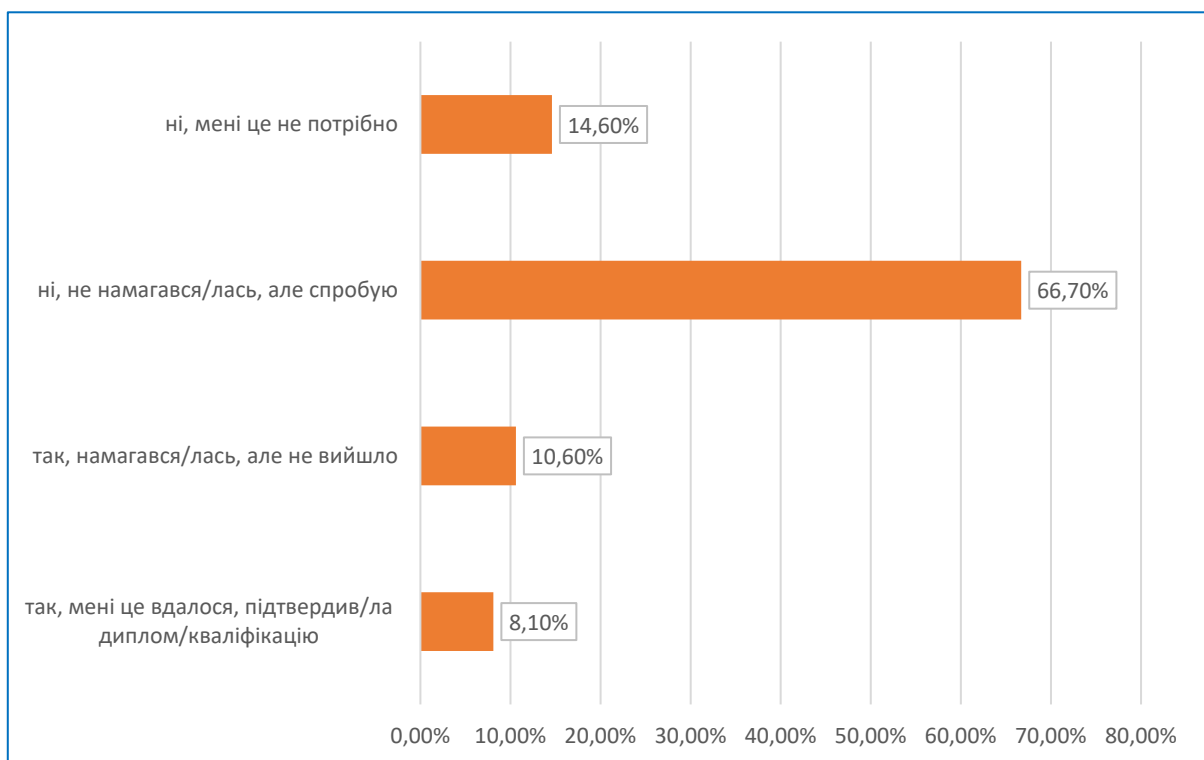

Рис.3.3. Відповіді респондентів щодо нострифікації дипломів

IV. Освітні потреби

У підрозділі представлено точки зору щодо шляхів особистісного і професійного розвитку, які є найбільш прийнятними для педагогічних працівників, які перебувають наразі у Польщі

Усвідомлюючи необхідність швидкої адаптації до змінених умов існування, в яких опинилися наші співвітчизники за кордоном, та ролі у цьому процесі набуття нових знань і досвіду, ми прагнули з'ясувати сутність освітніх потреб, які виступають для них інструментом, що сприяє залишатися активними суб'єктами дійсності. У даному разі якнайкраще відповідає точка зору вчених, що у нових умовах освітні потреби спрямовані на засвоєння технологій генерування знань, методів обробки інформації, символічну комунікацію як вплив знання на саме знання.

Було з'ясовано, що переважна більшість респондентів мають потребу у набутті нових знань. Частково таку потребу має приблизно п'ята частина респондентів, хоча були такі, що вказали на її відсутність.

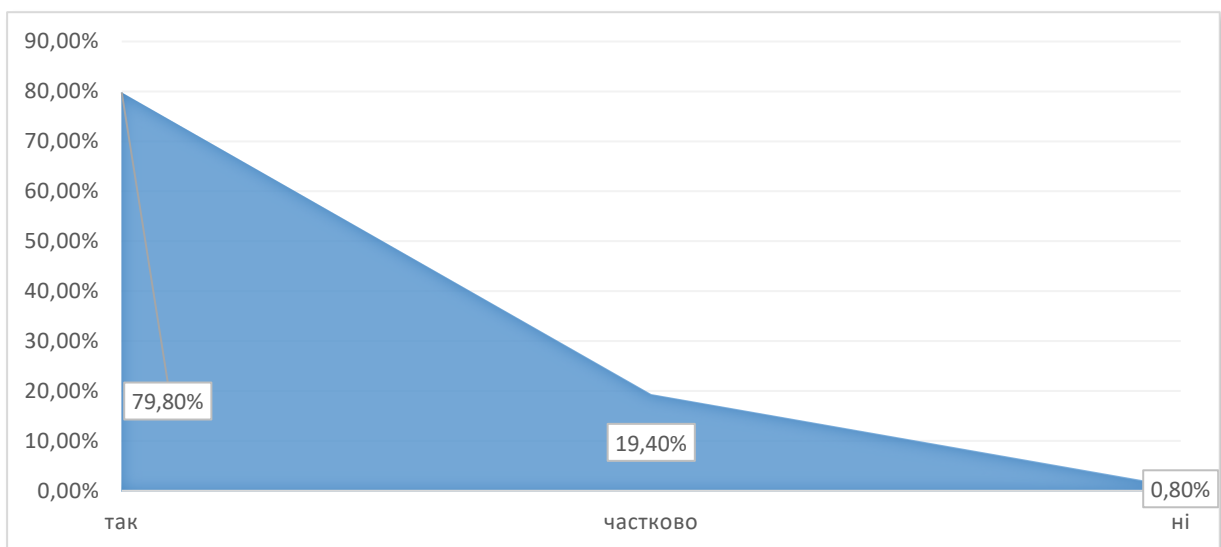

Рис.3.4. Розподіл відповіді респондентів щодо потреби у набутті нових знань

Аналіз відповідей на питання «Чи користуєтесь Ви освітніми можливостями, що надає вам країна перебування?» показав, що респонденти доволі активно прагнуть підвищити свій освітній рівень та відвідують або планують у найближчій перспективі скористатися такими можливостями.

Зокрема найбільш затребуваними є мовні курси, які відвідують майже половина респондентів та різні курси професійного спрямування. Достатньо сумним є факт, що більше ніж чверть респондентів зазначили, що не мають взагалі такої можливості. Серед інших опитувані зазначили, що відвідують курси/студії за інтересами, опановують нову професію, вчать мову на робочому місці, навчаються на післядипломних студіях та тільки планують долучитися до відвідування різних курсів та реалізувати інші можливості, які надає країна перебування (Рис.3.1):

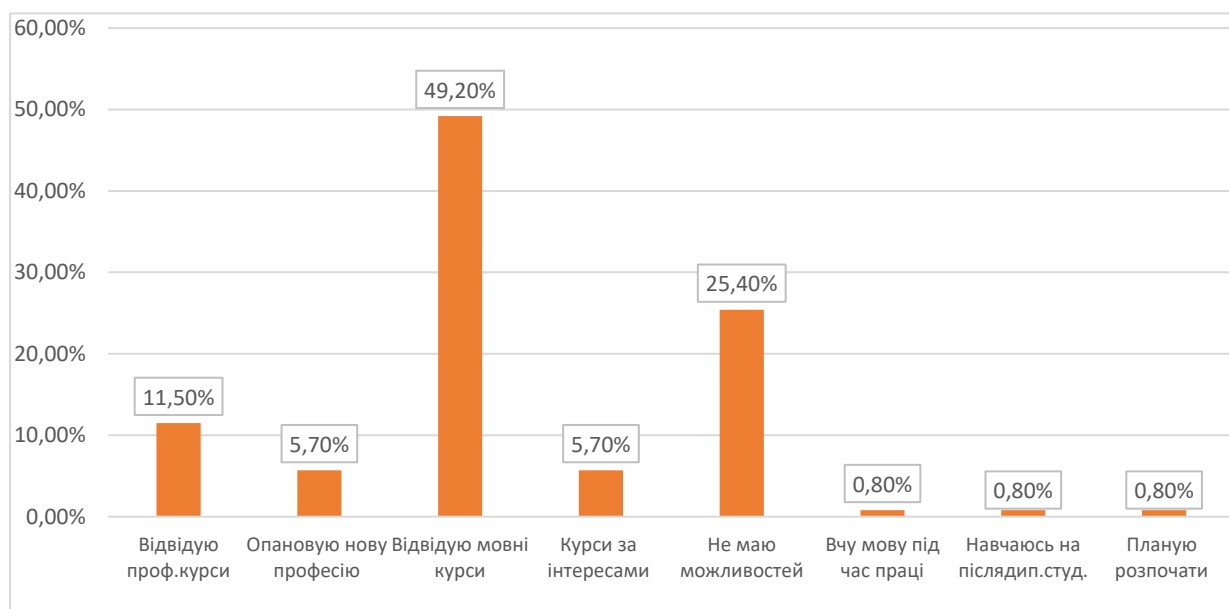

Рис.4.1. Розподіл відповідей респондентів щодо використання можливостей, які надає країна перебування

Характер освітніх потреб відіграє значну роль у процесі самоствердження людини, забезпечує процес її пізнання, сприяє адаптації та соціалізації, визначає вектор цільових настанов, формує сукупність соціально важливих якостей особистості.

Ми запитували у респондентів **скільки часу вони готові використати на навчання**. Так, 1-2 години готові витратити 28,5%; 2-4 години – 38,2%; 4-6 годин – 28,5%. Також респонденти вказали на інше (цитуювання без змін): «стільки,

скільки потрібно; вчу мову; навчаюсь у поліцейській школі¹⁰; шукала працю з початку перебування в Польщі, знайшла через півроку, була у відчай...; фізична праця по 12-14 годин для мене неможливі».

Приймаючи рішення щодо продовження навчання, людина не просто задовольняє власні освітні потреби, подиктовані різними чинниками, але й отримує можливість корегувати власні очікування, прагнення. Тобто через навчання відбувається опосередкована регуляція саморозвитку, самореалізації. Й оскільки у дорослої людини мотивація проявляється у визначенні цілей, докладанні зусиль й наполегливості у її досягненні. Мотивація управляє діяльністю, спонукальною причиною якої стає потреба дорослої людини, суб'єктивна ймовірність успіху, зокрема й у адаптаційних процесах.

Отже для нас важливим було питання щодо спонукальних мотивів до навчання. Аналіз відповідей на запитання «**Що може мотивувати Вас до включення у процес навчання?**» показав, що більшість респондентів мотивує можливість професійного розвитку – 33,1%; потреба працевлаштування – 31,5%; здобуття нових знань, умінь – 27,4%; задоволення особистих інтересів – 4%; навчання задля сприяння адаптації – 7,3%; матеріальна незалежність – 0,8%. Також частина респондентів окремо зазначили, що все вищезазначене – 0,8% (Рис.4.3).

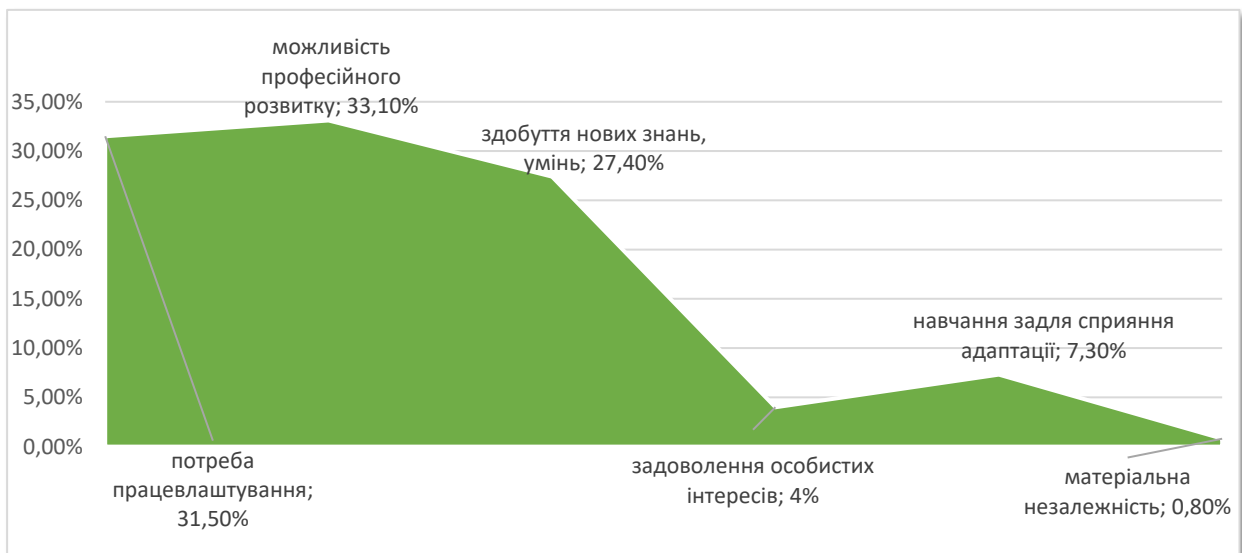

Рис.4.3. Розподіл відповідей респондентів щодо мотивації включення у процес навчання

¹⁰ Поліцейська школа - заклади освіти для післяліцейної освіти у Польщі

На запитання «Які саме семінари, курси є для Вас цікавими?» було отримано такі відповіді (Рис.4.4): найбільше цікавлять респондентів мовні курси (44,7%) та методики навчання (30,1%). Комп'ютерні курси цікавлять 10,6% респондентів, використання ІКТ – 6,5%. 7,3% респондентів вказали, що їх цікавить громадянська освіта та права людини; 2,4% цікавляться волонтерством.

Серед іншого респонденти вказали на все, що дозволяє влаштуватись на роботу (0,8%), все, що пов'язано з психологією, музична терапія (0,8%). Було також отримано уточнену відповідь про вивчення напрямку "Технік адміністрації" в адаптованому для українців варіанті; вивчення HR з отриманням документу, що визнає польський працедавець; вивчення SMM, засад ІТ, з отриманням документу, що визнає польський працедавець.

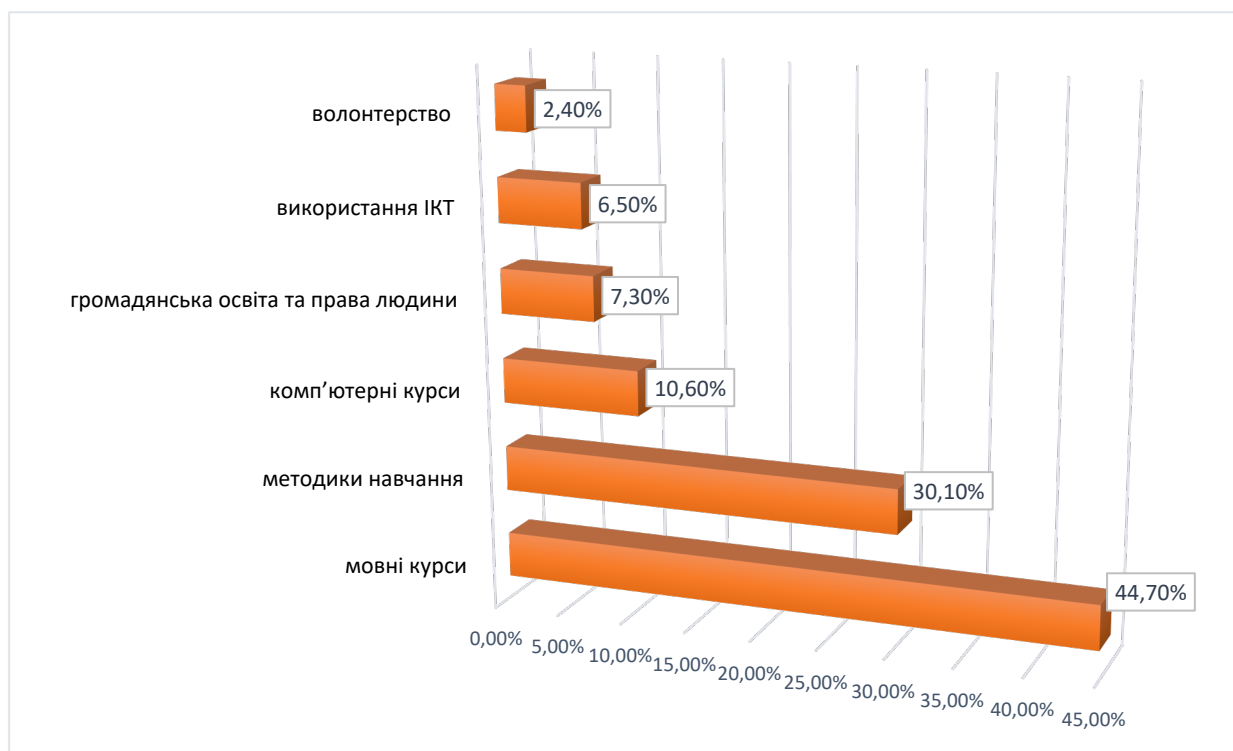

Рис.4.4. Відповіді респондентів щодо курсів та семінарів, які їх цікавлять

На запитання щодо «Яке запрошення на освітній захід є для Вас найбільш зручним?» респонденти повідомили, що найбільш зручним для них є запрошення е-поштою (майже 80%).

Ми були свідомі того, що перебуваючи в іншій країні, виїзд до якої був подекуди терміновим, складним, незапланованим, наші співвітчизники опинилися у складних умовах і потребували різнобічної допомоги. Отже одне із питань стосувалося саме «**Якої саме допомоги Ви потребуєте?**». Найбільше респонденти потребують сприяння в адаптації до нових вимог ринку праці (49,6%). Також вони вказали на те, що потребують інформаційної допомоги (39%); психологічної підтримки (10,6%). Серед інших потреб було зазначено таке: додаткової праці, влаштування на працю в банк та офіс, де є перспективи професійного зростання; медичної допомоги, повернення додому, найкраща допомога – ПЕРЕМОГА (Рис.4.5.).

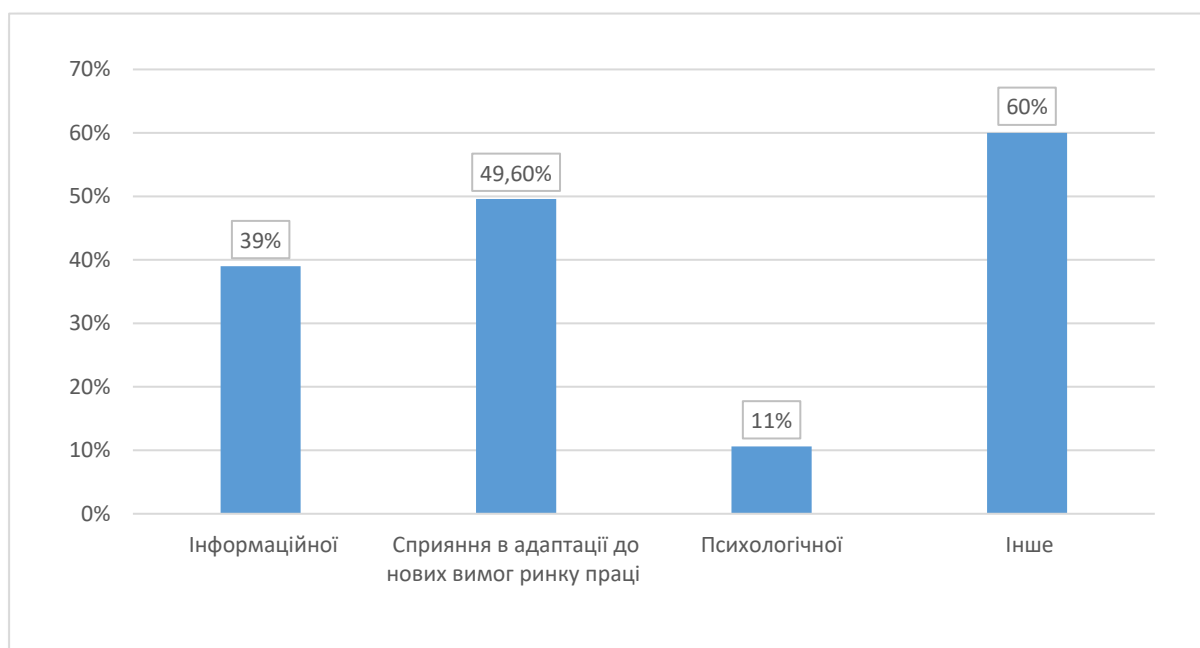

Рис. 4.5. Розподіл відповідей щодо конкретизації видів допомоги

Як було зазначено вище, тільки 10,6% респондентів, обираючи варіанти відповідей вказали, що серед інших видів потребують психологічної допомоги. Але усвідомлюючи складність умов, в яких перебувають респонденти, ми окремо запитали чи потребують вони **психологічної допомоги**. На це запитання «так» відповіли 22,8%; ні – 46,3 %; не думав/ла про це – 30,9%.

Стосовно тем психологічних семінарів, які б саме допомогли би подолати психологічний дискомфорт, було виявлено, що серед найбільш затребуваних тем: підвищення ефективності батьківсько-дитячих стосунків (25,4%),

формування позитивної життєвої позиції (23,8); подолання стресу (17,2%), ефективна комунікація (16,4%), психокорекційний тренінг (8,2%) та тренінг сімейної терапії (8,2%). Також окремі респонденти вказали на тему, пов'язану з історією, культурою, традицією країни перебування, відносини мама-дитина тощо (Рис. 4.6).

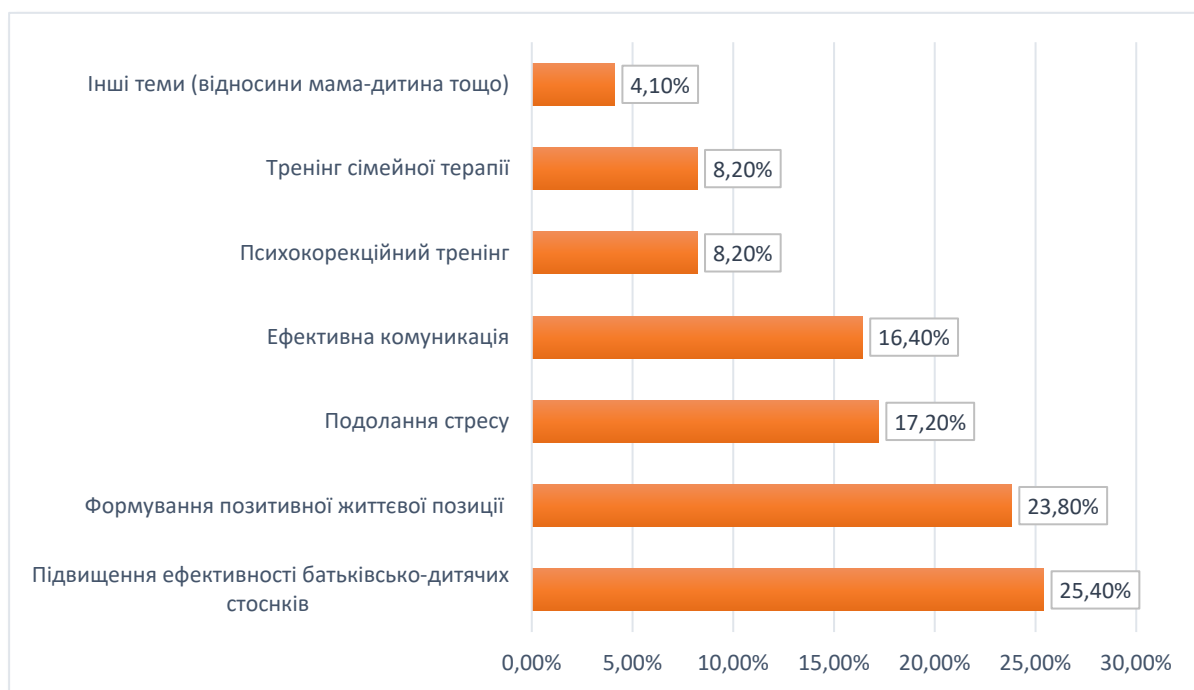

Рис. 4.6. Розподіл відповідей щодо затребуваних тем психологічних семінарів

Були задані також запитання, де вчителі слідкують за новинами щодо курсів підвищення кваліфікації; які онлайн-форми професійного розвитку вважають найбільш ефективними; послугами яких організацій вони скористалися протягом останнього року для підвищення фахового рівня і які саме організації проводять підвищення кваліфікації вчителів з використання цифрових засобів. Окремо запитали, які саме потреби є у педагогів на сьогодні.

З'ясовано, що 51,2% мають доступ до інформації про заклади та організації, що надають освітні послуги переселенцям, 48,8% - не мають такого доступу.

Цінними для подальшого осмислення і підготовки рекомендацій виявились відповіді респондентів на відкрите питання «Який освітній досвід ви б запропонували впровадити в українській системі освіти з того, чим

скористались ви/ваші діти?».

Слід додати, що вивчення цього питання було ініційовано департаментом освіти м. Варшави.

Загалом респондентами було подано понад 80 точок зору.

Представимо окремі цитати відповідей (збережено оригінальну орфографію):

- ✧ «Розвантажити дітей, порівняно з польськими школами, то у нас просто максимальне навантаження і це дуже важко!»;
- ✧ «Різні методи та прийоми»;
- ✧ «Підходи до вивчення іноземних мов»;
- ✧ «Доступність інформаційних технологій при викладанні та ведення єдиного електронного щоденника»;
- ✧ «Світлицю, діти перебувають в школі з 7.30- 17.00 під опікою. Мають велику кількість ігор. Діти їздять на екскурсії по 6-7 разів на рік. Програма математики влаштована таким чином, що діти повторюючи матеріал доповнюють його новими знаннями. Щороку є тема дробів, але щороку є складнішим»;
- ✧ «Психологічний життєвий досвід»; «Безстресове виховання»;
- ✧ «Зменшити навантаження дітей, об'єднати укр.мову і укр.літ. в один предмет, урізноманітнити методи викладання, збільшення використання сучасних технологій під час уроків»;
- ✧ «Більше культурно- освітніх заходів, екскурсій, майстер- класів, сексуальна освіта дітям та професійно-орієнтовна діяльність»;
- ✧ «система оцінювання, додаткові пункти під час вступу»;
- ✧ «Використання електронних зошитів під час вивчення різних предметів»;
- ✧ «Діти мають багато роздрукованого матеріалу для виконання завдань на уроках. Це дуже зручно для всіх»;
- ✧ «Впровадження ігрових кімнат (Світлиці), протидія агресії та булінгу дітей в школах, виховання у дітей доброзичливості один до одного, впровадження системи забору дітей? “під підпис батьків,,. Система

надання згоди (на екскурсію , на розміщення фото дитини в Інтернеті , на розміщення малюнків тощо)»;

- ✧ «Інтеграція, майстер-класи»; "лагідний" обсяг домашнього завдання»;
- ✧ «Використання електронних щоденників»;
- ✧ «Адаптаційний підхід до навчання»;
- ✧ «В початкових класах навчання проходить одним блоком»;
- ✧ «Електронний щоденник(LIBRUS)»;
- ✧ «Проводити психологічні заняття з використанням МАЕ»;
- ✧ «Я б запропонувала зміни оцінювання навичок учнів, зміни адаптаційного характеру, більше б уваги приділила культурному вихованню дітей в українській системі освіти»;
- ✧ «Безкоштовні бібліотеки, простір, де діти можуть за інтересами збиратися; Безкоштовні мовні курси; підготовка до екзаменів; розвиток творчих здібностей дітей і дорослих»;
- ✧ «Адаптація дітей після війни до нових умов життя за кордоном»;
- ✧ «Читання в школі»;
- ✧ «Цікаве викладання, багато екскурсій, боротьба з мобінгом»;
- ✧ «психологічна підтримка дошкільнят і школярів, толерантне виховання без списування, виховання освіченої особистості»;
- ✧ «Не дозволяти користуватися телефонами в школі»;
- ✧ «педагогічна допомога», «Система заохочень і індивідуальний підхід»;
- ✧ «Використання інтерактивних технологій під час уроку»;
- ✧ «Більше гуртків для дітей, щоб вони могли себе проявляти: театральний, наприклад. Це добре із психології також»;
- ✧ «Без паперових журналів - тільки електронний. Заборона мобільних телефонів в школі»;
- ✧ «Можливість "поправити" контрольні і діагностичні роботи. Оцінка за поведінку. Зауваження учню може написати і черговий вчитель. Більше уваги приділяти розвитку в дітей практичних навичок, всебічному розвитку, знайомству з життям і т.п. - в польських школах завжди є або конкурси, майстеркласи, екскурсії - дитині в школі цікавіше і корисніше

для її майбутнього. А найбільше вразила в порівнянні з українською школою робота групи продовженого дня»;

- ✧ «Мовні курси, курси з працевлаштування, розвиток організацій для адаптації переселенців, курси і тренінги по розвитку та діяльності індивідуального підприємства»;
- ✧ «Менше навантаження на дітей і вчителів»;
- ✧ «Викладання з повагою до учня. Багатьом українським дітям в польських школах подобається лише тому, що тут не кричать...на жаль»;
- ✧ «Працівників, які допомагають дітям 10-11 класів підібрати правильний напрямок, який вказує на навчання в ВНЗ»;
- ✧ «Як вижити в життєво-складних умовах»;
- ✧ «Разом проводити час відпочинку з класом. Часті екскурсії до кіно, музею, театру»;
- ✧ «Психологічний спокій дітей. Ніхто не тисне за оцінки. Головне тут - щоб не було стресу у дитини»;
- ✧ «Оцінки - це приватна справа кожного учня. Ніхто на загал не повідомляє оцінок»
- ✧ «Повага до учня. Вчитель питає дозволу доторкнутися до руки чи плеча учня»;
- ✧ «Мінімум домашніх завдань, щомісячні екскурсії всією школою, самоаналіз роботи за тиждень (тему)»;
- ✧ «Діти змінюються і мають змінюватися вчителі. Вчитель має сприйматися учнями як "старший товариш"»;
- ✧ «Має бути свобода особистості учня. Головне - це мотивація. Діти мають переконатися в тому, що знання їм потрібні у подальшому житті. Добре, коли вчитель навчає дітей вести дискусію і на уроках проводить дебати»;
- ✧ «Тут дуже широка праця педагогів і психологів. Діти можуть прийти і розповісти про свої тривоги та конфлікти. Нікого не футболять. В кожній ситуації розбираються. Кожній дитині знаходять слова та пропонують способи, щоб їй було легше в колективі. Нікого не стидять. Звертаються

до сумління. Розповідають, що мають право відчувати, і чого не мають право робити. Це дає дітям відчуття захищеності та розуміння»;

- ✧ «Запропонувала б переглянути програми української мови і літератури для учнів 4-8 класів. Цікавий підхід в польських школах»;
- ✧ «Розвиток емоційного інтелекту, розвиток м'яких навичок»;
- ✧ «Профорієнтація в загальноосвітніх навчальних закладах»;
- ✧ «Підтримка та взаємодія»;
- ✧ «в молодших класах діти в школі відвідують близько двох-трьох разів на тиждень різні майстер-класи, ходять на спільні прогулянки, презентації книг, кіно в театри та інші цікаві заходи. В середній школі цікавим є те, що предмети: зарубіжна література, польська література і польська мова читається в межах одного предмету 5 разів на тиждень»;
- ✧ «електронні щоденники, журнали(Librus)»;
- ✧ «Освіта в школі: зміни до програм, перелік предметів, методики навчання, інтегроване навчання»;
- ✧ «Змінити методику викладання починаючи із шкільних предметів і закінчуючи дисциплінами у вищій освіті, в тому числі професійній і фаховій передвищій. Впроваджуючи європейський досвід викладання дисциплін»;
- ✧ «Проведення проектів для дітей та виправлення оцінок в школі»;
- ✧ «Інформаційні технології, комп'ютерна підтримка на уроках»;
- ✧ «Співбесіда з батьками, щодо серйозного відношення до навчання їх дітей»;
- ✧ «Адаптація в Польщі для підлітків через вечори знайомств українців один з одним»;
- ✧ «Окремий, вільний від викладання класний керівник у кожному класі»;
- ✧ «Повна заборона використання мобільних телефонів під час освітнього процесу офлайн»;
- ✧ «Відповідальність батьків за навчання дитини реально, а не на папері»;
- ✧ «Не перенавантажувати дітей»;
- ✧ «Досвід Василя Сухомлинського»;

- ✧ «Обов'язкове оцінювання дітей, (будь яким способом: магнітики, штампіки, оцінки, відзнаки) Це позитивно стимулює дітей до навчання. При цьому оцінювання має бути в позитивному ключі, навіть при не дуже якісному виконанні завдання. Приклад: Сьогодні ставлю тобі 1 плюстик, на наступному завданні постарайся зробити ще краще, і отримаєш вже оцінку, якої зможеш пишатися»
- ✧ «Важко сказати, мій син (5 клас) не хотів вчитися у Польщі, дуже сумував за Україною. У польській школі йому найбільш сподобалося, що деякі вчителі ставили + за доповнення і 5 плюсів це була оцінка "відмінно", казав, що в українській школі такого не було ще. Він дуже вдячний вчителям і друзям за підтримку і доброзичливе ставлення».
- ✧ Без паперових журналів - тільки електронний. Заборона мобільних телефонів в школі. Можливість "поправ" контрольних і діагностичних робіт. Оцінка за поведінку. Зауваження учню може написати і черговий вчитель. Більше уваги приділяти розвитку в дітей практичних навичок, всебічному розвитку, знайомству з життям і т.п. - в польських школах завжди є або конкурси, варштати, екскурсії - дитині в школі цікавіше і корисніше для її майбутнього. А найбільше вразила в порівнянні з українською школою робота групи продовженого дня.
- ✧ 1.Разом проводити час відпочинку з класом. Часті витечки (екскурсії) до кіна, музею, театру. 2.Психолочний спокій дітей. Ніхто не тисне за оцінки. Головне тут - щоб не було стресу у дитини. 3. Оцінки - це приватна справа кожного учня. Ніхто на загал не повідомляє оцінок. 4. Повага до учня. Вчитель питає дозволу доторкнутися до руки чи плеча учня.
- ✧ Діти змінюються і мають змінюватися вчителі. Учитель має сприйматися учнями як " старший товариш". Має бути свобода особистості учня.
- ✧ Головне - це мотивація. Діти мають переконатися в тому, що знання їм потрібні у подальшому житті. Добре, коли учитель навчає дітей вести дискусію і на уроках проводить дебати.
- ✧ тут дуже широка праця педагогів і психологів. Діти можуть прийти і розповісти про свої тривоги та конфлікти. Нікого не футболять. В кожній ситуації розбираються. Кожній дитині знаходять слова та пропонують способи, щоб їй було легше в колективі. Нікого не стидять. Звертаються

до сумління. Розповідають, що мають право відчувати, і чого не мають право робити. Це дає дітям відчуття захищеності та розуміння.

✦ Запропонувала б переглянути програми української мови і літератури для учнів 4-8 класів. Цікавий підхід в польських школах.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Вивчення, аналіз й узагальнення потреб і проблем вчителів й інших педагогічних працівників, які знаходяться під прихистком у Республіці Польща через військову агресію РФ проти України уможливило наступні висновки:

1. У результаті збройної інвазії РФ проти України значна кількість наших співвітчизників перетворилася на внутрішньо переміщених осіб (ВПО) або біженців, які шукали прихисток за кордоном. Республіка Польща прийняла найбільшу кількість українських громадян, які пошукали безпечне місце для життя.
2. Хвиля міграції безпрецедентних за останні десятиліття масштабів, викликала і безпрецедентну солідарність з боку громадян ЄС та урядів. Вперше держави ЄС швидко активували Директиву про тимчасовий захист, що забезпечує доступ до захисту та послуг для біженців з України.
3. Серед вимушених втікачів від війни доволі високий відсоток становлять вчителі (у лютому 2023 року за кордоном перебувало 12,5 тисяч вчителів, МОН України).
4. Освітняни, які опинились у Польщі, стали перед необхідністю пошуку роботи, влаштування у заклади освіти своїх дітей та пошуку житла. Частина педагогів, які перебувають у Польщі, продовжувала працювати дистанційно в Україні, проводили заняття та консультації з учнями та батьками. Пізніше, ці фахівці втратили можливість працювати в Україні, оскільки наприкінці 2023 року вчителям та викладачам частково заборонили працювати дистанційно і вони змушені були шукати роботу у країні перебування.
5. Основна кількість педагогів, що перебувають під тимчасовим прихистком не володіють мовами країн перебування, не можуть підтвердити свою кваліфікацію. Крім того, освітяни, як й інші громадяни, перебувають у стресових ситуаціях, потребують психологічної підтримки.
6. Вищезазначені чинники змінили життя українських освітян, які опинились за кордоном, зокрема й у Республіці Польща. Частина з них прийняла рішення щодо зміни професії або напрямів професійної діяльності.

7. Основним бар'єром отримання роботи за фахом стало незнання або низький рівень мови країни перебування та складний процес нострифікації (підтвердження) дипломів про вищу освіту, що й спонукало їх активно розпочати вивчення мови, а також відвідувати різні курси для розширення можливостей знайти роботу.
8. Перебування у Республіці Польща та включеність (активна або пасивна) в освітній процес країни дали можливість набути українським освітянам певного досвіду, який на їх думку, вартий до використання в Україні. Передусім респонденти звертають увагу на форми і методи проведення уроку, на доброзичливий клімат у класі, на взаємини учитель-учень
9. Представлене дослідження є тільки першим етапом із запланованого авторами комплексу дослідницьких кроків. Надалі планується розширити кількісно цільову аудиторію; здійснити поглиблений якісний аналіз отриманих результатів; провести опитування у фокус-групах з урахуванням професійної спеціалізації (вчитель, викладач ЗВО, вихователь тощо).

Викладені загальні висновки та рекомендації є баченням авторів, що базується на узагальненні отриманих відповідей.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof
2. Diagnoza potrzeb dzieci i młodzieży uciekających przed wojną w Ukrainie. Perspektywa społeczności ukraińskiej w Polsce. URL: https://biblioteki.org/publikacje/diagnoza-potrzeb-dzieci-i-mlodziezy-uciekajacych-przed-wojna-w-ukrainie-cz-2-perspektywa-spolecznosci-ukraińskiej-w-polsce/?fbclid=IwAR0X3S-2SZ1NWJ7gNyweNujvqQGB9Tiez-V3PAIBk_ffYeaRBhvMBd0GZI8
3. Ilu uchodźców z Ukrainy mieszka w Polsce? Znamy najnowsze dane» - https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-ilu-uchodzcow-z-ukrainy-mieszka-w-polsce-znamy-najnowsze-dane,nId,6890477#crp_state=1
4. Ivaniuk I. V., Ovcharuk O. V. Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in Ukraine during quarantine caused by COVID-19 pandemic: 2021 research results. Information Technologies and Learning Tools. 2021. № 85(5). P.29–41. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669>
5. Jacek Pyżalski, Agata Łuczyńska, Grzegorz Kata, Piotr Plichta & Wiesław Poleszak. (2022) Research Summary. Together in the Classroom. Children from Ukraine in Polish Schools. Potentials and Challenges in Building a Multicultural School in the Context of the War in Ukraine, According to Teachers. URL: <https://www.szkolazklasa.org.pl/together-in-the-classroom-children-from-ukraine-in-polish-schools-research-report/>
6. UNESCO. Ukrainian refugees' pathways to inclusion in education: Insights from host countries. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/ukrainian-refugees-pathways-inclusion-education-insights-host-countries?hub=343>
7. UNICEF. Almost 7 million children in Ukraine at risk as attacks on energy infrastructure cause widespread blackouts and disruption of heating. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/almost-7-million-children-ukraine-risk-attacks-energy-infrastructure-cause>
8. World Vision International. 3.6 million Ukrainian children could miss school and many at risk of mental health issues. URL: <https://www.wvi.org/newsroom/ukraine/3.6-million-ukrainian-children-could-miss-school-and-many-risk-mental-health-issues>
9. Zymnin A. (2022). Raport specjalny «Uchodźcy z Ukrainy w Polsce».

(ewl.com.pl)

10. 2021 – Прес-реліз – Дослідження психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни. (13 вересня 2022).
<https://ispp.org.ua/2022/09/13/doslidzhennya-psixologichnogo-stanu-naselennya-v-umovax-povnomasshtabnoii-vijni/>
11. Аналітична довідка щодо питань організації навчання у закладах фахової передвищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану (за результатами онлайн-анкетування адміністрації закладів освіти). Державна служба якості освіти.
Analitika_FPO_11.05.pdf
12. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. (2023) Державна служба якості освіти,
<https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/opituvannya-doslidzhennya-vivchennya-za-2023/>
13. Звіт за результатами опитування учасників освітнього процесу (батьків учнів/учениць та вчителів) щодо організації освітнього процесу в новому 2022/2023 навчальному році. Державна служба якості освіти,
Zvit_SQEuua_Opituvannya_onlain-oflain_2022-2023_navchalniy_rik.pdf
14. Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 13.03.2023 № 21/08-343, https://drive.google.com/file/d/1zdTiCxu3yeR-P30eXRXzi4b2pWrfeuR9/view?usp=share_link
15. Овчарук О. В., Іванюк І. В., Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. Київ :ІЦО НАПН України. 2022. 53 с. <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>
16. Разом у класі. Діти з України у польських школах: Потенціали та виклики у розбудові полікультурної школи в контексті війни. Думка вчителів: Звіт про дослідження/Фонд «Школа з класом»(Польща)/Національна академія педагогічних наук(Київ).– Педагогічна думка: Київ, 2023–63с., <https://lib.iitta.gov.ua/735459/>
17. Шавранська С. (2022). Куди поїхали та ким працюють українці. складено портрет трудового мігранта.
[URL:https://tvoemisto.tv/exclusive/chy-mozhut-ukraintsi-staty-trudovym-y-migrantamy-ta-shcho-mozhe-zrobyty-kraina-shchob-povernuty-lyude-y-zza-kordonu-138193.html](https://tvoemisto.tv/exclusive/chy-mozhut-ukraintsi-staty-trudovym-y-migrantamy-ta-shcho-mozhe-zrobyty-kraina-shchob-povernuty-lyude-y-zza-kordonu-138193.html)

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ВИДАННЯ

Лариса Лук'янова

Оксана Овчарук

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ ТА ІНШИХ КАТЕГОРІЙ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПІД ТИМЧАСОВИМ
ЗАХИСТОМ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ
УКРАЇНИ**

Загальна редакція:

Лук'янова Л.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, вул. Максима Берлінського, 9
електронна пошта (E-mail): iprood2008@ukr.net